

KLIC DELAVSTVU V BRAN ZA SVOJE KORISTI

Razlikem med vojno na zapadu in na finsko-ruski meji

ENAKOST SIL NA ZAPADNI FRONTI VZROK
POMIŠLIJANJA Z OFENZIVO. — EKONOMSKI
SPOPRIJEM MED ANGLIJO IN NEMČIJO. —
ZMOTA MOSKE Z VPADOM NA FINSKO

Sedanja vojna v Evropi in drugje se od one leta 1914 zelo razlikuje, razen ob finsko-ruski meji in na Kitajskem.

Mir na zapadni fronti

Glavna vojna sedaj je med Anglijo in Francijo na eni in z Nemčijo na drugi strani, kakor je bila leta 1914. Toda dočim so se takrat na zapadni fronti res borili in so bile vojne poljane in brda posute z mrtvci in ranjenimi, si zdaj stoji nasproti par milijonov izbornih oboroženih vojakov že peti mesec ne da bi se spustili v boj na življenje in smrt, kakor se si pred dobrimi 25. leti.

Vzrok je, ker noče z ofenzivo začeti ne nemška, ne francosko-angelska armada. Kajti nobena si ni svesta, da ji bi to prineslo zmago, pač pa si lahko razbijte glavo prva ob francoski Maginotovi trdnjavski črti, in druga ob nemški Sigfriedovi liniji. Ne nemškemu, ne francosko-angelskemu poveljstvu nima tem, da bi poslalo v smrt stotisoč vojakov brez gotovosti na zmago.

Vsled tega razpletajo te vojujoče se sile svojo borbo na druge načine.

Vojna na morju

Resnična vojna med njimi se vrši na morju, toda ne v znamenju spopadov med vojnimi ladjami, ker bitk med njimi je bilo malo, pravzaprav samo ena, in še tista ob južnoameriškem obrežju, pač pa v uničevanju pomorskega prometa, v čemer so prizadete mnoge neutralne dežele, posebno Nizozemska, Belgija, Danska, Švedska in Norvežka prav tako — kar se izguba tiče — kakor v vojno zapletene dežele. Nad milijon teže trgovskih ladij je (Nadaljevanje na 2. strani)

AMERIŠKI TOBAK IN VOJNA

Vojna ima svoje muhe in lahko udari prebivalstvo, kake dežele tisoče milij daleč bolj kakor sovražnika. Tak slučaj se je primeril pri delovalcem tobaka v Zed. državah. Angliji so ga prodali za 70 milijonov dollarjev na leto. Zanj so imajo pripravljenje ob lani 178 milijonov funtov, a Anglia je sporočila, da ga bo v bodoče kupovala od Turčije in drugih dežel tam okrog. Najbolj so vsled tega prizadeti pridelovalci v Kentuckyju in No. Carolini. Ker imajo zdaj v zalogi tako ogromno zalogo tobaka, in jo morajo pač vreči vsled angleške odpovedi na trgu, jih bo to znižalo cene, mnogim pridelovalcem pa preti polom. Kajti izgubiti kar takole 70 milijonov na leto, to ni šala! S tako vso se lahko preživlja mnogo ljudi.

Naravno, da kot običajno, so kongresniki in senatorji v Washingtonu dvignili klic, da naj ta tobak sedaj odkupi zvezna vlada in ga uniči, če nima kam z njim.

Anglija je posodila Turčiji veliko denarja. Ker nima od nje nič posebnega kupovati, se je odločila, naj ji dolg plačuje s tobakom. V Zed. državah pa

bo toliko več, kar je prej izdala za tobak, potrošila za nakup municije in drugih vojnih potrebščin, ki jih ne more dobiti drugje. Ta dežela v celoti torej ne bo na škodi, a mnogi farmerji na jugu pa so vendarje v skrbih, kaj bodo jedli in kako plačevali obresti, če jim ne pride kdo kmalu na pomoč.

In ni je unije v tej deželi, ki se bi borila bolj sijajno in imela proti sebi tako mogočne nasprotnike v vseh državah, kjer se pridobiva črni diamant, kakor jih je imela UMW. Veliko njenih članov je padlo pod obozeno silo izkorisitev. Mnogo je bilo zavratno ubitih. Leta in leta je bila inspiracijata vsemu zavednemu delavstvu.

United Mine Workers of America je bila do pred par leti edina pomembna industrijska unija v tej deželi. Vse druge, razen nekaj manjših, so bile več ali manj organizirane po strokah.

In ni je unije v tej deželi, ki se bi borila bolj sijajno in imela proti sebi tako mogočne nasprotnike v vseh državah, kjer se pridobiva črni diamant, kakor jih je imela UMW. Veliko njenih članov je padlo pod obozeno silo izkorisitev. Mnogo je bilo zavratno ubitih. Leta in leta je bila inspiracijata vsemu zavednemu delavstvu.

NA ZAPADNI FRONTI VSE MIRNO!

Na zapadni fronti si stoji nasproti od pričetka septembra minuto, leta stotisoč vojakov. Na eni strani francoski in angleški, na drugi nemški. Dasi se velika bitke med njimi še niso dogodile, in je fronta takoreč "mirna". Se tu in tam le spopadejo, kar priča tudi gornja slika. Na nji so ranjeni francoski vojaki v bolnišnici blizu Maginotove trdnjavске črte.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Unija U. M. W. of A. praznuje letos svoj zlati jubilej. Uradno slavlje 50-letnice se je pričelo ob otvoritvi konvencije UMW dne 23. januarja v Columbusu, O., kjer je bila ta unija tudi ustanovljena. Njeno glasilo piše, da ima UMW zdaj 600,000 članov, ali skorost odstotkov vseh premogarjev v tej deželi. To je sijajan uspeh, posebno šeako vzamemo v obzir, da je premogovna industrija vsled konkurenčnih produktov in sredstev zelo prizadeta. (Citajte o UMW članek spodaj na tej strani.)

Francoski parlament je izključil komunistične poslance s 521 proti dvema glasovoma, in senat s 294. proti 4. V parlament je bilo leta 1936 izvoljenih 74 komunistov. Eden je pozneje odstopil, 14 jih je pred 26. oktobrom izjavilo, da se ne strinjajo z novo linijo Moskve in odstopajo od kominterne, ostali pa so ali molčali, ali izjavili svojo udanost kominterni tudi po aktu s Hitlerjem, ali pa pobegnili preko meje. Vse te se smatra izključenim, dokler ima prvih 14 še poslanske pravice. Komunistična stranka v Franciji je bila razpuščena, že lansko jesen in komunisti so izgubili mandate tudi v drugih uradih, tako niso izjavili, da so pripravljeni podpirati vojno Francije in s tem pobijati novo politiko Moskve. Kdo bi pred letom verjal, da se bodo dogodili razvijali na ta način! In na poti so nedvomno druga presečenja.

Zidovski krog na Poljskem pravijo, da bo pomirio vsled gladi milijon njihovih ljudi, ako se v teknu enega leta razmere ne obrnejo v normalne toke. Nacija so jih vzeli vse, jih strpljiv skupaj in prepustili usodo — če, naj se briga zanje "kapitalistična" dobrodelenost.

Uradniki klubov JSZ v Clevelandu poročajo, da so že pred sklepom eksekutive JSZ bili med sabo menja, naj se prihodnji ali XII. redni zbor JSZ in Prosvetne matice vrši v Clevelandu. Torej se snide v slovenski ameriški metropoli. Vršil se bo 4.-6. julija.

Ste naročino na "Proletarska" že obnovili?

Sele medvojni viharji, zmeda in reakcija je poseglj tudi v njo in jo skušala zadaviti. Zavezničke je imela tudi znotraj unije, dogajali so se razkoli, povzeli v stavkah in spet razkoli. UMW so proglašili za unijo, ki je bila nekoč velika in vplivna, a od nje je ostalo le še okostje.

Pa se je spet zaobrnilo in na tla zbita unija UMW je danes zepet mogočna in vplivna. Bila je glavnega opora gibanju CIO in mu finančno in moralno največ prispevala. Njeno vodstvo je vedilni faktor tudi v novem gibanju za delavsko nestranskarsko ligo, s katero odprto po-

segla v volilne boje v korist od nje odobrenih kandidatov.

V UMW se je dogodilo marsikaj, kar je bilo vredno obsojanja. Tudi njen sedanje vodstvo je bilo v njenih kritičnih povojskih dneh vse kaj drugoga kakor vzorno, ali pa so bili zunanj vrzoli toliko močni, da jih one dni ne bi moglo zmagati kakršnokoli vodstvo.

Tako je pregazila borbo z uspehi in v porazih skozi prvo polstoletje. Danes je močna in svoj zlati jubilej praznuje v znamenju zmage.

V bojih na njeni strani je sodelovalo v minulih desetletjih tudi tisoče naših ljudi. Vztraja-

Louise Kelemenč iz Garyja bo pela na Proletarčevem slavju

Ko je sopranistka Louise Kelemenč iz Garyja pela na koncertu Save, je s svojim finim glasom in izbornim predvajanjem očarala vse navzoče, ki so jo po vsaki pesmi burno aplavirali. Poje tudi v radio sporedi.

V nedeljo 3. marca jo bomo čuli v dvorani SNPJ na slavju 35-letnice Proletarca, in poleg njenih tudi druge pevske nastope, za govornika pa sta povabljena bivši večletni urednik Proletarca Etbin Kristan in profesor Maynard C. Krueger, ki je zdaj širšemu občinstvu znani tudi iz razprav, ki se vrže o raznih problemih in dogodkih pod pokroviteljstvom univerze Chicago vsako nedeljo po rando.

Podrobnej spored bo objavljen v kratkem.

Odslovitve pri HBZ

Pri HBZ je bilo po nastopu nove uprave odslovljenih pet uslužbencev iz glavnega urada in nadomeščenih z novimi, vendar cesar je nastala afera, ker mnogi smatrajo, da je bila odslovitve krivljana. (Več o tej zadevi je v komentarjih na 4. strani.)

Citateljem Proletarca v Chicagu

V nedeljo 3. marca bo v Chicago dan Proletarca, posvečen slavlju 35-letnice tega lista. Za sodelovanje pri agitaciji za udeležbo se zanašamo ne le na člane nego prav tako na čitalce Proletarca v tem mestu. Vstopnice v predprodaji so po 40c in pri blagajni 50c. Ako ste jih pripravljeni razpečavati, prosimo, sporočite to telefonično, ali z dopisnico, pa jih vam bomo z veseljem poslali.

Preklicani podpisi

V starokrajskih listih preključujejo svoje podpise na program "Zvezne delovnega ljudstva Slovenije" (komunistična frontna organizacija, ali innocent club) vsi, čim so spoznali, da so bili potegnjeni. Z njim troši prostor tudi Naprek, toda s spremenjenim besedilom.

Zbor JSZ in Prosvetne matice bo v Clevelandu

Uradniki klubov JSZ v Clevelandu poročajo, da so že pred sklepom eksekutive JSZ bili med sabo menja, naj se prihodnji ali XII. redni zbor JSZ in Prosvetne matice vrši v Clevelandu. Torej se snide v slovenski ameriški metropoli. Vršil se bo 4.-6. julija.

Ste naročino na "Proletarska" že obnovili?

NAPORI V KONGRESU ZA ODPRAVO "SOCIALISTIČNIH" POSKUSOV, KER 'UGONABLJAJO' DAVKOPLAČEVALCE

PREDSEDNIK ROOSEVELT SE POSKUSA PRIPRAVITI SPORNI SKUPINI UNIJ V SLOGO. — NAPADI NA RAKETIRJE V AFL. — WAGNERJEV ZAKON V OPASNOSTI

Letos se bo določevalo, ali bo zvezni kongres še bolj reakcionaren, kakor je sedanji, in pa kdo bo prihodnji štiri leta v zvezni administraciji. Delavcem in farmarjem to pač ne more biti vseeno.

Svarila o pravem času

Svaril imajo dovolj. Gonja proti relifnim potroškom za brezposebne, proti javnim napravam, kot so gradnje umetnih jezer, regulacija rek in s tem v zvezi elektrarne, ki so omogočene z upreženjem novih vodnih sil, so dovolj jasen klic delavcem kot farmarjem, da so privatni interesi in njihovi službeniki v kongresu, v uredništvi kapitalističnega tiska, v radiu in kjerkoli na deiu noč in dan.

Klic v odpor

Mi nimamo iluzij in vemo, da v letosnjem voilinem boju ostanejo na površju stare sile. Vendat pa je to, kar se dogaja v kongresu in drugje v boju proti socialni miselnosti vsemu delavstvu klic v odpor, ki je tako glasan, da ga lahko sliši vsak, ki ima kaj razuma in si nitič uše z rokama.

Ne le javna dela v področju vlade in njihne uprave, regulacije za oddajanje električne sile in drugih pridobitev pod zvezno vlado, tudi socialni zakoni, kakor je Wagnerjev zaščitenje pravic unijam, so v nevarnosti.

In k temu opasnemu stanju pomaga privatnim interesom in reakciji resloga med unijami in splošna politična nezrelost ter brezbrinjnost ameriškega delavstva.

Vse unije v napotju

Rekli smo že neštetokrat, da je kapitalizem enako sovražen vsakemu delavskemu gibanju, in da spore med njim neguje sebi v korist. To počno privatni interesi tudi sedaj. Ne samo direktno, kajti treba jim in včasi drugega — kakor negotovati nezavoljnost med članstvom unij in med delavstvom v splošnem proti delavski organizaciji. Gradiva zato imajo v izobilju.

Nobena tajnost ni, da je mnogo ameriških unijskih lokalov popolnom v rokah gangsterjev in raketirjev, ali pa čisto nesposobnih sebičnežev, katerih edini smoter je služba. In (Nadaljevanje na 5. strani.)

GLEDE SPISOV ZA V "MAJSKI GLAS"

Prihodnji Majski Glas bo, kot že omenjeno v prejšnjih naznanih, posvečen 35-letnici PROLETARCA.

Vanj želimo tudi spise agitatorjev, ki so delovali za ta list in se borili za načela, katera zastopa, vzliz težkočam in izpostavljanju svojih služb v nevarnost. Mnogi so jih izgubili. Marsikdo je prišel na črno listo. In kar je pri tem vzpodbudno, baš v teh ovirah smo imeli med našim ljudstvom največ agitacije za Proletarca, JSZ in za unije.

Vse te naloge so še pred nami.

Vsi, ki boste pisali o svojih skušnjah in ovirah ter uspehih v agitaciji za naš pokret, ali o čemer že za Majski Glas, ste prošeni, da pošljete svoje spise že do konca februarja, da bomo imeli v uradu dovolj časa vse urediti.

Ako imate k svojim spisom kaj primernih slik, prosimo, pošljite jih. Vse vam bomo v redu vrnili.

Z vašo pomočjo in s sodelovanjem drugih sodelnikov bo naš prihodnji Majski Glas vreden jubileja, katerega praznuje Proletarec.

PROLETAR

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE.

NAROČNINA v Zedinjenih državah: za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrtek leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAR

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAR

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864.

Posledice pakta v Kremlinu

Pakt leta 1938 v Monakovu je imel pogubne posledice za Čehoslovačko. Ampak v Evropi so se veselili, da ji je ohranil mir. Bili so v zmoti.

Pakt, sklenjen v Kremlju in podpisani v navzočnosti Josefa Stalina z zastopniki Hitlerja, je imel še bolj POGUBNE posledice, ker je zmrcvaril poljsko republiko v krvi, vrgel njen narod mučenju in sistematičnemu uničevanju, zanetil drugo svetovno vojno in demoraliziral kominterno. Kajti tiste, ki jo je vodil Lenin, za njim Zinovjev in drugi, in do avgusta leta 1939 Dimitrov in Stalin, ni več. Zdaj je čisto pretvorjena po novem Stalinovem preokretu za obnovitev ruskega imperializma. Ako se je prej le hlinila, je zdaj OČITNO razgaljena, da jo vidi vsakdo tako kot je.

Mnogi smatrajo, da je pakt med Stalinom in Hitlerjem zdobil Hitlerjevo proti-komunistično zvezo in jo zrušil. Kajti Hitler je prišel na krmilo Nemčije z geslom, da je njegova življenska naloga UNIČITI komunizem.

Kar Ni mogel doseči s svojim prejšnjim paktom z Japonsko, Italijo in Španijo, je DOSEGEL s paktom v — Kremlju!

Komunistični voditelji po svetu so tri dni strmeli in mnogi že zdaj preklinajo, da so sploh kdaj bili komunisti. Med njimi taki, ki so bili v svojih aktivnostih pošteni, kot pa večina onih, ki so bili provokatorji prej in so provokatorji danes na vodstvu takozvanega "komunističnega" gibanja.

Nič ne bi mogel pomagati buržaviji in kapitalizmu v njenem boju proti "komunizmu" bolj kakor je to storil Hitler s pomočjo moskovskega paktu. Vse delavsko gibanje je dobilo z njim ogromen udarec.

Ako bi vlada v Franciji skušala uničiti komunistično stranko, ki je bila druga največja na svetu, z nad 70 poslanci v parlamentu, PRED 23. avgustom, bi nastale po vsej republike stavke, demonstracije in možno da tudi civilna vojna.

Po sporazumu med Hitlerjem in Stalinom, ki je napravil konec poljski republiki in užgal vojno v Evropi, pa je postala komunistična stranka v Franciji osramočena in nobena reakcija, noben teror ji ne bi mogel dati tolkinega udarca, kakor ga ji je dal dokument dogovora s tretjim rajhom, ki ga je koncem avgusta podpisal ob Stalinovem smehljajočem obrazu njegov komesar Molotov.

V Zedinjenih državah, kjer je imela mirovna politika Sovjetske Unije nešteto prijateljev in občudovalcev njenih ekonomskih naporov, je njen moralni ugled padel pod ničlo. Ledenki so, ki zagovarjajo njen preokret v imperializem in njeno zvezo s Hitlerjem, se tisti so ali plačani agenti, ali naivni, ali pa pustolovci, ki o načelih, prepričanju, etiki in poštenosti nimajo pojma, ker to niso njihova svojstva. Znano je, da ene vrste ptici skupaj leta.

Sovjetska Rusija je imela v demokratičnih deželah v Evropi in Ameriki ogromen ugled in vpliv v širokih plasti ljudstva. Kapitalizmu to sicer ni bilo več, reakcija je vpila proti, a ljudstvo to ni omajalo. Pač pa je zaskrbelo Hitlerja: Kaj, če misijo demokratične dežele resno in mi končno res stopijo na prste? Kaj, če se res zvežejo s Sovjetsko Rusijo?

Hitler je energičen človek. Poslal je svoje najboljše diplomate, da so prisili do Stalina in pričeli baratati z njim. On jih je poslušal, njih oblube so se mu zdele mikavne, odslabil je Matkima Litvinova, se norčeval z zastopnikov Francije in Anglije in koncem avgusta se jim je zasmehjal, jim obrnil hrbet in sklenil v bodoče delati sporazumno z Nemčijo.

Ako bi nadaljeval po potih, ki jih je propagiral Litvinov, bi Rusija dosegla več na Finsku, več v baltskih deželah, več drugo po svetu, kakor pa bo zdaj z vojno in z VEČANJEM vojne, ob enem pa je med mednarodnim delavstvom svoje poslanstvo čisto zaigrala.

Taka kot je, s svojim sedanjim vodstvom in politiko, ga ne bo več dobila nazaj.

Čigave dividende?

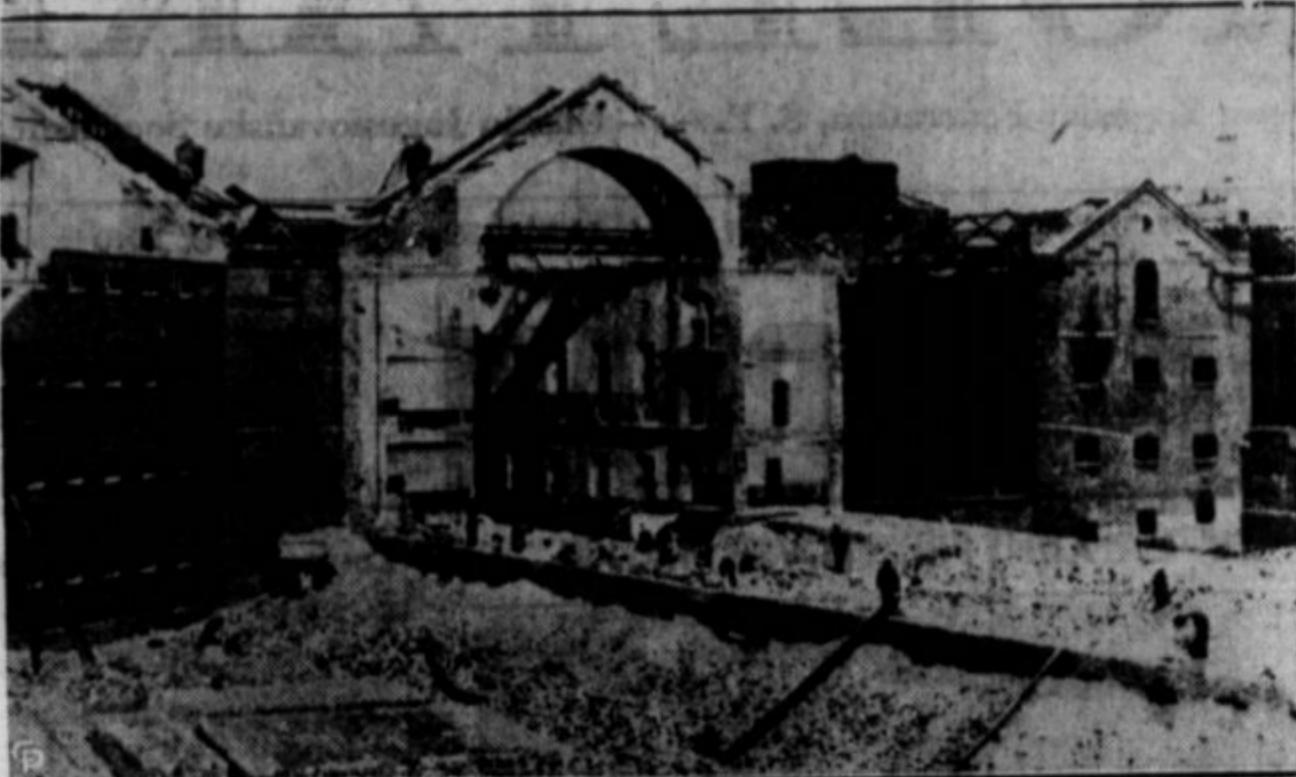
"Social Security" ček se je zdel nekoč delavcem kot legenda, ki z njo zastonj trošijo čas socialisti. Leto za letom so jim očitali kričavi kritični obcestneži: Kam se silite? Nič niste donegli, nikoli nič ne boste!

Mnogi izmed onih brezbržnežev zdaj prejemajo prve sadeve tistega dolgotrajnega socialističnega boja. Ampak socialisti, ki so trošili za dobro stvar čas in denar, večinoma niso deležni teh uspehov.

"Vojna za mir"

Kdo sploh hoče v vojno za mir? Ne država, ne posamezniki, ne gredo v vojno radi miru, pač pa zgolj v nakani, da hočejo zmagati?

GENERAL FRANCO MORA NA RAZVALINAH MADRIDA GRADIT NOVEGA

ALI JE EARL BROWDER "PREGANJAN"?

Earl Browder, tajnik komunistične stranke, je imel navado iti posostoma v inozemstvo, toda namesto da si bi izposloval potni list pod svojim imenom, si ga je dobil trikrat pod imeni drugih ljudi.

Radi kršitve zakona o potnih listih je bil obtožen in januarja pozvan pred zvezno sodišče v New Yorku na zagovor.

Krvide ni mogel tajiti. Neglede, kdo krši zakon o potnih listih — neglede v kateri deželi — je podvržen kazni.

Browder je bil zadnji pondeljek obsojen na 4 leta zapora in \$2000 globe. Maksimalna kaznenica za take prestopek je 10 let in \$4,000 globe.

Za Browderja so komunisti zbrali v obrambni sklad nad \$100,000. Ampak kadar se glede potnih listov ali imigracijskih zakonov pregreši navaden človek, nima kdo zbirati za njegovo obrambo. Za nas je zadovoljivo, da je dobil Browder obravnavo, do kakršne je po zakonu upravičen in da se sme pritožiti proti obsobi na višje sodišče, kar je storil. Ampak trdit, da je preganjan, bi bilo absurdno. Kršitev zakona je sam priznal in v zagovor je navedel, da je rojen v Ameriki in ima pravico biti tukaj, cesar mu ni nihče odrekal.

In izjavil je, da je ponosen, ker je komunist. Tako sta trdila pred njim tudi bivša komunistična tajnika Lovestone in Černak.

Kaj hočejo z novo organizacijo za "slovenski dan"?

V pričetku tega meseca so dobili slovenska društva v zapadni Pensylvaniji finančno poročilo o lanskem "slovenskem dnevu", vzorec novih pravil in vabilo, da naj pošljejo začetnike na konferenco drugega slovenskega dneva, ki bo meseca februarja v Pittsburghu. (Op. u.—Finančno poročilo o prvem slovenskem dnevu je bilo s komentarijem priobčeno v Proletarju z dne 17. januarja.)

V osnutku pravil pravijo, da se bo njihova organizacija imenovala "Ameriško slovenski dan zapadne Pensylvanije" in članarinu za vsako pridruženo društvo je \$1 na leto. V 2. točki pravil trdijo, da je to "nestrankarska" ustanova, dasi so vse trije njeni načelniki politiki in strankarji.

V nadaljnih točkah, ki jih je 15 vseh skupaj, objavljajo gradove v oblakih na kulturnem, narodnem, mladinskem in drugih poljih in za vse to ni treba drugega kakor en piknik v letu.

Ker so letos volitve, bodo promotorji dneva pač skušali to "ustanovo" izrabiti v svoje politične namene, in iste namene imajo s tem dnevom promotorji okrog Radničkega Glasnika s tajnikom Spolerjem na čelu. Gre se obojim za izrabljanie naroda v politične in druge zasebne namene. Skupna organizacija podpornih, kulturnih društev in slovenskih dvoran bi bila v zapadni Pensylvaniji potrebna in jo imamo. Imenuje se Konferenca prosvetne matice. Mnoga društva so že v njej. Zavedni delavci, ki so za skupnost v poštene, ljudstvu koristne namene, naj poskrbe, da pristopijo še druga društva in agitirajo, da bo skupna prireditev Konference Prosvetne matice v zapadni Pensylvaniji manifestacija, na kateri ne bo treba prepričanja nikomur skrivati. Namreč delavskega preprinjanja in ne delovanja za ljudsko stvar.

Novi Izseljenik je list v hrvaščini in izhaja v Zagrebu. Namenjen je sličnim svrham kakor ljubljanski Izseljeniški Vestnik, le da je prvi (namreč Novi Izseljenik) veliko bolj politični list, dočim je ljubljanski skoraj docela nabožno urejen. Naslov: Socialist Party, 549 Randolph St., Chicago, Ill.

Izseljeniški Vestnik, le da je prvi (namreč Novi Izseljenik) veliko bolj politični list, dočim je ljubljanski skoraj docela nabožno urejen. Naslov: Socialist Party, 549 Randolph St., Chicago, Ill.

Na nemških kmetijah, cestah in pri raznih drugih težaških delih ima nemška vlada upoštevane bivše poljske vojake in delavce iz poljskih industrij, ki morajo zdaj delati pod stražo in priganjanjem nemških banjetov in batin. Smatran so za jetnike in delati morajo samo za hrano. Koliko je tako zasluženih, ni točno znano, a poljski viri trdijo, da okrog 80 tisoč. Tudi mnogo tisoč Čehov je v enakem podložništvu.

Toda ob enem je s svojo oratorsko sposobnostjo pobijal truse in monopole, govoril za farmerje, sramotil izkorisčanje, bičal mednarodne bankirje in svaril pred zapleti te deželi v mednarodne intrige in vojne.

Ker je bil včasi načelnik in změrom pa član senatnega odseka za vnosnje zadeve, in je kot tak imel v odsek, v Kongresu in v javnosti vased svojih sposobnosti velik vpliv, so se zanj zanimali in zasedovali njegove aktivnosti vsi diplomični očitati?

Gittlow. Danes ne več in morda jima bo s časoma sledil tudi Browder, kajti "v tretje gre rado".

FINSKA IN RUSIJA

Diskuzija o njenem sedanjem spisu v klubu št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — Spor med Finsko in Rusijo je zavel v točke, ki ne obetajo ne eni ne drugi nič dobrega. Čemu se je pridel, iz česa se izčimil, kam lahko privede, in kakšno so možnosti tega konflikt?

Razprava o tem predmetu bo v klubu št. 1 v petek 26. januarja v Slovenskem del. centru. Referat o njemu poda Frank Zaitz.

Dalej bo na tej seji podan važno poročilo dramskega odseka o pripravah za Proletarjevo slavje 35-letnice, ki bo v nedeljo 3. marca, poročilo klubovega odbora o zelo važnih priporočilih, ki jih bo predložil članstvu, in še marsikaj. Na članstvo kluba apeliramo, da pride na to sejo polnoštevilo in sicer vsakdo, ki količaj utegne, takoj ob pričetku, to je ob 8. zvečer, kajti klub je zadeva vseh, ne samo nekaterih članov in članic. — P. O.

Zeje v Chicagu ne bo

V Chicagu je nad 4 tisoč restavracij in drugih lokalov, ki imajo licenco prodajati alkoholne piše.

Poglavlje o pokojnem senatorju W. E. Borahu

William E. Borah iz države Idaho, ki je umrl 19. jan. v Washingtonu, star 74 let, je bil zvezni zbornejec 33 let. Bil je individualist, ves čas zvest republikanski stranki, toda v zvečnem izvoljen H. Hoover za predsednika.

Borah je bil tudi eden glavnih faktorjev za nominiranje in izvoljenje H. Hoovera za predsednika te dežele.

Po dolgih letih njegovega delovanja se je v javnosti utrdilo uverjenje, da je Borah nezumljiv v opoziciji in nepodkupljiv. In da so mu interesi ljudstva te dežele prva in edina briga. V resnicu je storil marsikaj, kar je bila pomoč trustom in monopolom, čeprav jih je sovražil. Ko je bil imenovan za člana vrhovnega sodišča Brandies, eden največjih mislecev in človekoljubov v zveznem sodnem tribunalu, je Borah glasoval v senatu proti njegovi potrditvi. Pozneje je dejal, da obžaluje tudi to svojo zmotno.

Individualisti, kakor je bil Borah, kakor je bil njegov republikanski tovarš pokojni senator LaFollette (oce sedanje senatorja LaFollette), sedajni predsednik Roosevelt in mnogi slični progresivci, so bili glavni vzrok, čemu v tej deželi vso dobro ni bilo mogoče zgraditi opozicionalne, pravljive ljudske stranke, ki se bi mogla uveljaviti politično in res voditi borbo proti monopolom in ščititi ljudske koriste s socialno zakonodajo.

Tole mi ne gre v glavo?

Tisti pristaši kominterne, ki so bili prej na vso moč za Roosevelt, ga zdaj na vso moč napadajo, trdec, da se je spreminil. Kako je mogoče ljudem, ki so se res spremenili, to drugim očitati?

PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

V okraju Radovljica (po jugoslovansko se imenuje zdaj "srez" namesto "okraj") je slovito letovišče Bled. Dasi ima le kake tri tisoč stalnih prebivalcev, je Bled znan vsakemu v Jugoslaviji in turistom ter onim, ki čitajo politične vesti, po vsi Evropi in mnogim v ostalih deželah po svetu.

Malo je ameriških Slovencev, ki pridejo v svoj rojstni kraj na obisk, da ne bi sli pogledati poleg svoje rodne vasi tudi Bled, "kinč nebeški", pa mangu, če je to dvoje, poleg Ljubljane, edino kar obišejo.

Bled je bil znan letovišči kraj že pod Avstrijo. Nemci so ga imelovali Veldes in to je bilo za avstrijske oblasti tudi uradno ime.

France Prešeren in drugi slovenski pesniki, posebno Prešeren, niso pretiravali v opevanju tukajšnje prirode, kajti Bled s svojim otočkom je res "kinč nebeški". In po pravici je veliki pesnik vzkliknil, ko je zrl na naravne krasote tod okrog, da "ni ga lepišči kraj, kot je ta podoba raja".

Niti komercializirana turistica ga ni pokvarila, nego se s svojimi posloppji, vrtovi, vilami in cestami usoglasila z njim. Leta 1922 si je jugoslovanski kralj Aleksander izbral Bled za svoje poletno bivališče in od tedaj je oglašan za "poletno glavno mesto Jugoslavije". S tem je postal Bled za privabljanje turistov, dobrozivcev in pustolovcev še večji magnet. Za svoj dvorec si je kralj izbral gradič, ki je bil do razpada Avstro-Ogrske posest aristokratske rodbine Windischgrätz. Od kar je postal bivališče Aleksandrove familije, so mu dali ime grad Suvobor. Dasi je na krasnem kraju, tik nad jezerom, si je Aleksander zazele, še lepsi, svojemu dostojanstvu primernejši dvor. Zidati so ga pričeli v bližini Suvobora, toda višje nad njim. Temeljni del je bil droganjen v času, ko je Aleksandru, na obisku v Franciji, uničil življenje atentator. Z gradnjo novega kraljevega dvorca na Bledu so takoj prenehali. Vlada v Beogradu je odredila, da naj ga skonča novi kralj Peter II., čim postane polnoleten in bo lahko sam odločil, ako bo Bled tudi pod njim "poletno glavno mesto" njegove države. Namreč če sploh kdaj zasede prestol. Do polnoletnosti ima še par let.

Stari dvorec Suvobor je ostal poletno bivališče kraljice vдовje Marije in njenih treh sinov Petra, Tomislava in Andreja, kater je bil pred atentatom v Marsellesu. Na postaji Lesce-Bled imajo posebno čakalnico, ki stoji ob progi čisto zase, da jo lahko čimboljše zaščiti, kadar so dvorjanji v nji. V lepem vremenu se vozijo v limuzini po Bledu in okolicu ter v Ljubljano. In verjemite ali ne, da jih imajo Gorencji in Ljubljanci radi, in kar se njih tiče, ne bi bilo treba okrog Suvobora in ob cestah, ki vodijo na Bled, nikakih posebnih straž, niti ne avtom z detektivi, ki jih spremljajo, kadar si kraljica s svojimi dečki zaželi vožnje po okolicu.

Ko je Andrejček leta 1938 zbolel, (njegovo ime je davor posvetil Slovencem), so ga pre-

peljali v bolnišnico v Ljubljano. Dali so ga v oskrbo zdravnikom v Leoniče, kjer je bil operiran. Vsak dan popoldne se je zbrala tukaj Leoniča gruča ljudi, kadar pa ga je prišla obiskati mati in brata Peterček in Tomislav, se je to po mestu razneslo ko bliski v 15 minutah je bila pred Leoničem množica in jim navdušeno vzklikala. Ko je mladi princ toliko okreval, da je lahko prišel k oknu, je ljudem spodaj odzdravljal in navdušenje je bilo še večje. Včas je v onih teh dneh prišla kraljica v kako ljubljansko trgovino in svojim — morda tudi kakim drugim otrokom, kupovala darila. In tudi v teh slučajih se je blizu dvornega avta — zravn njega namreč ni nihče smel — zbrala množica ter vzklikala kraljici in njenim otrokom.

Cudno! V Zagrebu bi se te prisrēne ovacije ne mogle dogoditi in tudi v Beogradu niso znane. V Zagrebu zato ne, ker dinastija pač srbska, Slovencem pa je menda vseeno. Dokler so imeli Habsburžane, so nju častili in molili zanje, zdaj pa so enako udani Karadžorževićem. Saj so se še celo primorski Sloveni pod Italijo navadili moliti za kralja in kraljico svoje "domovine" Italije in ob neki priliki, ko je bilo mnogim dano, da ju vidijo osebno, sta bila deležna navdušenih ovacij. Nekateri Sloveni so pozneje pojasnjevali, da je to vzhici nastalo med nasimi rojaki za italijanski dvorni par zato, ker je kraljica Slovanka, hči nekdanjega črno-gorskega kralja.

Po ustanovitvi kraljevega dvorca na Bledu se je stari turistični značaj tega mesta jako spremenil. Ker je kralj Aleksander bil res vladar, so se moralni ministri z njim posvetovati o vsaki važni in čestoteki tudi o nevažnih stvareh. Tako so morali v poletju prihajati po navodila na Bled in z ministri uradniki raznih oddelkov, da so jih imeli pri roki, kadar je bilo treba njih vprašati o tem in onem, kajti ministri po navadi o delu, ki spada v njihov portfelj, malo vedo. S temi ljudmi so prišli na Bled poročevalci beogradskih, zagrebških in tudi ljubljanskih listov ter novinarski uradniki državne časniške agencije Avala. Kadar pa se je vršila na Bledu kaka mednarodna konferenca, ali sestanek zastopnikov male antante, so prišli reporterji tudi iz drugih dežel in tedaj so depelje iz Bleda šwigale v vsa mesta po svetu. Tudi poslednja konferenca male antante avgusta leta 1938, ko se je šlo o vprašanju, ali bosta ostali Rumunija in Jugoslavija zvesti čehoslovaški republike, se je vršila na Bledu. Vladi v Prago je bilo sicer že v naprej sporočeno, da će Hitler napade njo republiko, ki Jugoslavija in Rumunija ne bosta mogle pomagati. Zato je na tisti konferenci vladalo pogrebno razpoloženje. V protest proti nji so bojkotirali vsi sloveni češki novinarji.

Vsled diplomatičnih aktivnosti na Bledu in dohajanja čedjalne večjega števila tujev je nastala stiska za prostor v hotelih. Zgradili so nove, med njimi par tako modernih in raz-

(Dalje prihodnjič.)

Konvencije UMW se udeležilo 200 delegatov

Konvencije UMW v Columbu, O., ki se je pričela 23. januarja, se je udeležilo nad 2,000 delegatov. Pred 50 leti se je vršila v istem mestu prva ali ustanovna konvencija UMW, na katero je prišlo le 200 zastopnikov premogarjev. Ustanovljena je bila 25. januarja 1890. Začetek je bil težak, a izplačal se je.

Papir si ne more pomagati!

Neka šema iz Barbertona, podpisal se je v Napreju z A. B., trdi take "komunistične" budalosti, da jih more prenesti le popolnoma neodgovoren, neznačajen list kot je Pittsburško skebsko trolbilce.

VSA REŠILNA DELA ZAMAN

V prejšnji številki smo omenili tragedijo premogarjev v Bartleyvillu, W. Va. 91 je bilo ubitih v eksploziji, ali pa zadušenih v plinu. Drugi, ki so ostali pri življenu, so delali v izmenah noč in dan, da bi prilično pravčasno vrnji do onih, ki so več zapreti izhoda bili v nevarnosti, da jih unici strupeni zrak. Ni jim uspelo. V vsi naseljini v okraju vlada začlost. Premogarji pri rešilnih delih so prihajali ven na kratke oddih in prezračenje in bili postreženi s kavo. Tak prizor prikazuje gornja slika.

RAZNO IZ JUGOSLAVIJE

Vladni krogi v Beogradu še vedno obvezajo ljudstvo svobodo v političnem delovanju, demokratične volitve in take reči, a izgleda, da bo ostalo največ pri obetanjih.

Jugocelik je jugoslovanska državna jeklarska korporacija, v kateri so imeli do lanske jeseni vodilna mesta Srbi, po sklepaju sporazuma s Hrvati pa so dobili nekaj mest v Jugosloviju tudi oni.

V Zagrebu je bil meseca decembra izvršen popis vseh živil, ki jih imajo v zalogi prekupeci, veletrgovine in prodajalne na drobno. Iskanje takih podatkov povečuje strah prebivalstva pred pomanjkanjem, v kakršnem je bilo v prejšnji dnevi delo na Bledu.

Z Novim letom je stopila v veljavno naredba o novih poslovnih knjižicah za delavce in nameščenih, strožjih popisov po oblasti imela na ta način nad njimi se večjo kontrolo nego dole.

Politični umori po Hrvatskem meseca decembra še niso pojzenjali. "Osvobojeni" Hrvati se maščujejo največ nad prejšnjimi centralističnimi uradniki, ki so vihteli nad njimi svojo birokratično pest. Najbolj napaki imajo Srbe, pa tudi Slovence in one Hrvate, o katerih trdijo, da so bili "sluge beogradskog režima".

Kruh, meso in razna druga živila so se v Jugoslaviji minule tedne zelo podražila. Vzrok je nova evropska vojna, v kateri Jugoslavija sicer ni še udeležena, a gospodarsko jo čezdalje bolj čuti, posebno še zaradi nemških zahtev po jugoslovenskih živilih in sirovinah. Delavstvo vprašuje za zvišanje mezde, toda te capljajo za zvišanje cen živiljenskim potrebsčinam daleč zadaj. Delavstvo vsepopsov v državi sklicuje proti draginji protestne shode.

Zupani slovenskih mest so imeli meseca decembra posvetovanje v Celju o vprašanju nabave zalog živil, gradnje zaklonišč in ukrepov proti draginji.

Oblast v Sloveniji je že meseca novembra začela stopati na prste navajalcem cen. Dosečaj so bili kaznovani le z denarnimi globami.

Nemčija ne bo dobila vsega jugoslovenskega žita, kajti na ladje v Splitu so ga naлагali vso jesen za izvoz v Italijo.

Avtomobili, ki jih imajo v evropskih deželah privatniki, so v tej vojni brez praktične vrednosti, ker država lastnikom avtomobilov ne prodaja goriv. Jugoslavija ga spravlja v vojske zaloge, lastniki avtomobilov pa se morajo voziti bodisi v vlakih ali s konji.

V Zagrebu so sklicale neodvisne (socialistično usmerjene) unije shod v Delavski zbornici, ki ga je oblast zabranila. V protest proti zabranitvi je tiso-

sti z onimi skupinami, ki so za popolno narodni spôrazum, za politično demokracijo in parlamentarno vladavino ter socialno pravčasnost in napredek.

Položaj hrvatskih mest. "Hrvatski dnevnik" poroča, da se nekatera hrvatska mesta nahajajo na robu propada. Ena tako mesto je Dubrovnik. Ena tretjina mestnega proračuna gre za osebne izdatke, t. j. 5 milijon dinarjev. Mesto, ki je imelo pred sv. vojno 30 uradnikov, jih ima danes 247. Mesto je nadalje obremenjeno z 28 milijoni dinarjev dolga, ki ga je treba obrestovati po 8 odstotkov.

Mesto Senj ima 7 milijonov dinarjev dolga, dočim je vsa mestna imovina ocenjena na 1,2 milijona dinarjev, torej je dolg petkrat večji, kot pa ima mesto premoženja. Mesto Požega ima tri milijone proračuna, od tega odpade 1,2 milijona na osebne izdatke, 400,000 dinarjev gre za policijo in 300,000 za stroške prenesenega delokroga (t. j. za posle, ki jih vrši mestna uprava za državo), za potrebe mesta ostane komaj nekaj nad en milijon dinarjev.

TO IN ONO

Cleveland, O. — Od Novega leta že je naš Cleveland odet z belo oblejo. Poleg je nam tulil vihar naravnost preko Erijskega jezera. In ko sem vozil v danes (18. jan.) proti "windy city" po proggi deset milj dalje do Public Square, je burja prodiral v poulično karosko zvečje s precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli o tem našem valu: bolj ko se staramo, bolj smo otročji! Jadramo s Trunkovo barko ritenski. Matija Pogorelec je poslal sem precej papirja in slik, posebno slik njegovega prijatelja po-knjega Buha in drugih in zdaj se bavijo v vprašanjem, kako bi napravili narodni muzej. Cesa vsega že nismo otvrali pri nas!! Ali pa bi rekeli

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Nekateri listi obhajajo obletnice že kar vsako leto, na primer pittsburghški Radnički Glasnik, ki po krievem slavi 32-letnico obstanka. Tudi italijansko-socialistično glasilo La Parola v New Yorku proslavlja 32-letnico. List, ki se imenuje Radnički Glasnik, ni star niti 20 let. To kar je izhajalo pred njim, je bila socialistična Radnička Straža. Torej se postavljajo s prednicom, ki ni njegova sorodnika. Radnički Glasnik je menjal gospodarja že trikrat in tudi prepričanje obrača po vetrju. Ustanovljen je bil v Chicagu in pred par leti preseljen v Pittsburgh. Sprememba pri La Paroli pa je, da je njen italijanska socialistična federacija lani odstopalna od socialistične stranke, list pa je bil preseljen iz Chicaga v New York. Malo je torej listov, ki bi bil načelen in nikomur naprodaj tolkano dobro, kot jo ima za seboj Proletar.

Polska relifna akcija je v tej deželi zasenčena s finskim relifom. Beda med poljskimi begunci je velika in tudi milijoni Poljakov, ki so ostali v svoji bivši deželi, je vrženih v bedo. Nemčija stori vse v svoji moći, da jih čimbolj zlomi fizično in duševno in njihove otroke pa ponemči. Pomoč v živilih, obleki in zdravilstvu jim nudi sedale le mednarodni Rdeči križ in pa s svojimi prispevki ameriški Poljaki. Sovjetska Rusija, ki je poljski narod prepustila Hitlerju, bi mu lahko največ pomagala in si pridobila njegovo naklonjenost, toda s tem bi kršila svoje zaveznosti z Berlinom, zato rajše žrtvuje Poljake kot prijateljstvo z avtorjem bivšega protikomunističnega pakta.

Cikaški downtown, oziroma njegov biziški svet, je leta in leta zahteval podzemsko železnično. Zdaj, ko jo grade, pa toži mestno občino za škodo, ki jo bo predor povzročil zgradbam ob ulicah, pod katerimi ga grade. Zahteva torej kar dvojno korist. Izboljšan prometni sistem mu bo dovažal več od-

Zvonko Novak piše v listih, da njegov angleško-slovenski besednjak dogovrljen in išče založnik. Vsi, ki omenjajo njeno delo, priznavajo, da je bi-

lo potrebno in dobro. A ničesar, ki ima kaj avtoritete pri finančah, ne pove, kje dobiti potreben vsoto, ki bi znašala za tisk in slično kakih 10 tisoč dolarjev. Brez te bo besednjak ostal kakor je bil natipkan.

V Milwaukeeju so ustanovili ligu jugoslovanskih volilcev z gesлом "Unity March" in jo inkorporirali. Obzor jo oglaša v okvirju na prvi strani članarne je le \$1 na leto. Ampak "unity" se bo razpršila čim bo treba indorsirati kandidate v službe. Kajti teh je veliko več kakor služb in vsaki ima tudi nekaj volilcev na svoji strani, ki se bodo potegovali zanj. Tako bo "Unity March" razprtšen kakor množica na prostem v plodi. Pametni volilci vedo, da je za tako organizacijo škoda članarine. — N. N.

Rev. Trunk v editorialih v Amerikanskem Slovencu pere novo imperialistično politiko Stalina veliko bolj kričavo kot si je to upal pittsburghški Naprej ali Radnički Glasnik. Vsled tega bi bilo za slovenske komuniste najpametnejše, da postane A. S. tudi njihovo glasilo, namesto da bi naložili breme vzdrževanja Napreja Clevelandom.

Kdo bi si misli! Glavni članek edino merodajnega slovenskega katoliškega dnevnika prekaša v hvalisanju Stalinoeve nove linije celo urednika naprednega dnevnika v metropoli. Napad na Fince ni napad. Tvoj otrok ni tolovaj, četudi izvrši roparski umor, ako je tvoj otrok . . .

Slovenci na Elyju so dobili namesto prejšnjih oziroma "kvitanj" ljudi nekaj "političnih" služb. Porocenevalec v A. S. je tega, kaj vesel in našteta, kdo so pomožni klerki, pomožni janitorji in tako dalje. In ugotavlja, da ker so Slovenci izborni organizirani imajo dokaj služb, dočim bi jih drugod imeli Irci. Dejstvo je, da so Slovenci na Elyju organizirani kvečemu za službe tretje vrste, četudi tvoj vočno volilcev. Torej je najbrže nekaj narobe s Slovenci, ne z Irci ali s "kozendžekom", ki imajo tam najboljše službe.

Ameriška Domovina pravi, da imajo Ameriški Sloveni samo dva bančna zavoda v Ameriki, oba v Clevelandu namreč eno banko in eno hranilno in posojilno društvo. Kaj pa druge slovenske ustanove slične vrste? Ni jih malo in večinoma dosegajo.

Kriza gor ali dol, čeždajale več Slovencev si lahko privošči počitnice tudi pozimi, kar je razvidno iz njihovih dopisnic, ter opisov v listih, ki jih posiljajo iz Floride.

Ivan Podržaj pride baje 1. feb. na prost. Fant — po poklicu je bil officer jugoslovanske armade, se je najbolj zanimal za ženske in njihove dote, posebno za Američanke. Tako je prišel v pest ameriški justicie, ker se je ene iznebil, ne da bi mogel dokazati, če je še živa. Njene sestre trdijo, da je vzel na morje in ji napravil konec v valovih. Poročajo tudi, da so ga njegovi tovarisi jetniki jako mrzili, ker se je hlinil v pridnosti, in da mu je eden izmed njih izbil oko. Ako je temu tako, kaj mu bo koristila syboda? Bilo bi pametnejše, ako bi bil priden prej, ne še v jecti.

V uradu HBZ v Pittsburghu je odslovila večina novega upravnega odbora izmed 26 pet uslužbencev in jih nadomestila z novimi. To je storila iz "političnih" ozirov. Večina, ki je vrgla pet uslužbencev na cesto, je bila izvoljena na zadnji konvenciji s pomočjo "komunističnega" bloka. V nji je tudi bivši hravski komunist, sedaj demokratski poslanec in politik v Clevelandu, Wm. Boič. Oziroma je njegovo sedanje ime Boyd. Med odslovljenimi klerki je tudi Michael Pleshe, ki je bil pred leti član gl. nadzornega odbora SNPJ. Glavni predsednik Ivan Butkovič piše, da je eden izmed odslovljenih urednikov delal v tajništvu HBZ 13

Angleški premier doma veliko kritiziran

Anglia je edina v vojno zapletena dežela, kjer smejo v časopisu in v parlamentu predsednika vlade in po-

NEVILLE CHAMBERLAIN

samezne ministre svobodno kritizirati. V Franciji je postal cenzura v času vojne že zelo stroga in parlament je večinoma ne dopustil. V Nemčiji in Rusiji, enako v Italiji, ki ni še v vojni, pa je vsaka kritika proti vladu, in posebno je proti načelniku vlade (diktatorju) smatrana za veleizajo.

Zato se nikomur izmed njih ni treba braniti pred domačimi kritiki, dočim se jih mora angleški premier Chamberlain zmerom utepati, bodisi na shodih, ali pa v parlamentu.

let, star je nad 55 let, in zdaj je na cesti. Drugi odslovljenec je oče štirih otrok in sin pionirja Zajednice. Predsednik Butkovčič izjavlja, da so bili vsi odslovljeni uredniki vestni v svojem poslu, toda večina (trije odborniki proti dvema) je najela druge, "da se plate in nagrađe politički dugovi". Zaradi te samopasnosti večine upravnega odbora je nastala v HBZ aféra, kajti mnogi glavni odborniki, društva in člani protestirajo proti odstavljanju urednikov, ki so svoj posel vestno opravljali. Ampak samopasna politika — kadar se gre za službe, ne pozna delavskih principov, ne etike, ne pravici. Odborniki, ki so glasovali za odslovitev, so podpredsednik Boič, blagajnik Vuk in pomožni tajnik Kovac, proti pa gl. predsednik Butkovič in tajnik Derkos.

Milan Petrak, urednik Zajedničara, je apeliral na večino upravnega odbora HBZ, naj mu puste v službi pomožnega urednika, ki dela pri njemu že 3 in pol leta. Ako pa mu odvzamejo njega, noče sploh nikogar. Večina mu je prejšnjega (piše se Mike Počerek, nekoče aktiven socialist) odslovljena, njegovo mesto pa je dobil Josip Matoničkin, prejšnji upravnik Znanja, ki je nedavno prenehal izhajati. Nadzorni odbor HBZ se je izrekel s petimi proti dvema glasovoma za odložitev vprašanja odslovlitev na sejo gl. odbora, toda večini novega upravnega odbora se je mudilo vreči iz urada ljudi, ki so se jim zamerili. Krivde so morda na vseh stranach, tudi med nameščenci, ker niso začenčeni ne v pravilih, ne z unijo — vse to pa je v glavnem posledica hravskih politikov, ki so nekaj časa "komunisti", nekaj časa "patrioti" in v vsakem slučaju pa cheap politični, pripravljeni menjati zaveznike in prepranje vselej, kadar smatrajo, da je to njim v osebno korist. Ta zadeva v HBZ je zdaj v razpravi v njenih družtvih in pečal se bo z njim mesečna marca t. l. ves glavni odbor. Tako se posledice sebičnih, maščevalnih odbornikov.

V hravskem radio Šatu v Detroitu, ki je oddajan vsako soboto, je čudna brozga. Vodilo ga komunisti, upravlja pa "hravski radio uro" neki Mijo Vrečič, ki se je javno proglašil bankrotiranim in izjavil, da mu

je dolgove nemogoče poplačati. Značilno je, da so ti "komunisti" teden pred Božičem izpolnili ves svoj radio spored z božičnimi pesmami in prepevili tudi "Narodil se Kralj Neherški". Rev. Šušter jim je v ta namen posodil svoj cerkev pevski zbor. "Enotna fronta" torej se deluje, ampak ne delavstvu v korist.

Slovensko moško zvezo v Ohiu, s sedežem v Barbertonu, so inkorporirali. Morda bo zdaj bolj "moška", ker ima vladno potrdilo na svoji "moškosti". Nisem slovinčar, ampak ako je to zveza mož, si je za svojo označbo izbrala napačno slovensko ime. V oglašu v A. D. trdi, da je to "edina moška, nepriščanska družabna organizacija". Sicer pa smo v predpustu — J. P.

V Cankarjevem Glasniku (januarska številka) je med drugimi članek "Razočaranje je brido". Tiče se preokretanja politike vlade v Kremetu, oziroma Stalinove. Izvajanja v tem članku so popolnoma nasprotna onim, ki jih v obrambi nove Stalinove linije zagovarjajo v Enakopravnosti njen urednik Anton Sabec, v Amerikanskem Slovencu Janez Trunk in v Napredku tu in tam Vatro Grill. Omenjeni E. Kristanov članek v Cankarjevem Glasniku je zaključen sledete:

"Socijalizmu to čudno pobratimstvo (Rusije oziroma Stalina). — Op. u.) a fašizmu ni koristilo in razočaranje je brido. Treba bo mnogo trdega dela, da se odpravijo slednice te pustolovščine, za katere sicer niso odgovorni socialisti, pa morajo zaradi nje vendar izpeti. Toda tudi preko te epizode nam mora voditi spoznanje, da je prihod družbe, slovenske na enakih pogojih in na enaki pravici za vse, zgodovinska zahteva. Naprično vznikanje in zmote prijateljev ga lahko zavlečjo, prepričati pa ga ne bo mogla nobena sila, kadar postane zvest delavskega ljudstva vseh dežel dovolj jasna in njegova volja dovoljnočna. Da se izpolni ta pogoj, ki ga ne more nadomestiti nobena navrhna takтика in nobena diktatura, naj svih rokava vsak, kdo živi med ljudstvom, vidi cilj in pozna pot."

Ethin Kristan lahko tako piše, ker je prepričan socialist in ve, kaj je socializem. Ampak omenjeni trije in drugi njih slični niso: danes so lahko bodisi republikanci, jutri demokrati; za borbo proti španški republike (Trunk) in leta pozneje za boj v prid Stalinovega imperializma; za opravitev zločinov, če jih uganja v prid Hitlerju, Stalini, in proti njim, če jih uganja Hitler na svojo roko; tako tudi vidimo, da lahko bivši svobodomislici postanejo preko noči verni, in bivši komunisti pa največji protivniki "komunizma" (slučaji pred Diesovom komisijo in zdaj na obravnavi proti Browderju).

Pri Am. Slovencu imajo že nekaj tednov veliko otejanja zaradi protestov, ki jih dobivajo zaradi Trunkovega pisanja od nekaterih duhovnikov in lajikov. Pravijo, da je že Trunk postal "boljševik", naj to prična. Nekaj je to njim vsebine in se umakne iz cerkve. Ali pa ako se mu meša, da naj pa urednik Jerič zmeče njegovo človeščino v koš. Nekateri gospodje — lajiki in svečeniki — so Trunku sami pisali, da je to, kar počne zadnjih nekaj mesecev, tako čudno. Saj tudi dva kralje ne piše enako. Pobija samega sebe. Kaj mu je vendor! In mož se trudoma izgovarja in se brani. Ampak bitko bo kaj pada izgubil, kar že priznava, da je spet dognal, da je Rusija tako slab, da mori duhovnike, preganja vernike itd. Ampak vendor pustite jo na zrak, ki si ga išče ob Finskem zalivu! Kaj zato, če gre par milijonov finskih narodov k vragu, če pada Finska pod Stalina — slovansko pa bo le pridobil.

Hrvatski Radio Šat v Detroitu, ki je oddajan vsako soboto, je čudna brozga. Vodilo ga komunisti, upravlja pa "hravski radio uro" neki Mijo Vrečič, ki se je javno proglašil bankrotiranim in izjavil, da mu

akcije za skupni narodni ples v Clevelandu v SND vseh slovenskih in drugih jugoslovanskih podpornih organizacij na Rooseveltov rojstni dan. Napredujemo torej tudi v tem oziru. Prebitek plesa je namenjen boju zoper paralizo. — J. P.

Bog v nebesih ima spet polno opravka. Nezavisna Hrvatska Država ga klite na pomoč v boju proti Srbov in izdajalcem, ki so prodali Hrvatsko seljačko stranko Beogradu, Hitlerje se sklicuje na njegovo zaščito. Poljaki ga prosijo, naj jim vrne vsaj toliko svobode in kraha, kakor so jo imeli dokler je bila njihova dežela še republika, slovaški klerikalci se opravljajo pred Vsegačočnočnim za svoja izdajstva in zmotite, in tudi nekateri Finci mu pripovedujejo, da se bore za njegovo stvar.

Kako perejo novo Stalinovo takto?

West Allis, Wis. — Iz Sostaričevega pisma, priobčeno nedavno v Proletarju, je razvidno, da se Stalinovi agenti tudi njega premotili. Lahko se je v tej deželi norečevali iz demokracije, ker jo imajo, a stavim, da je budi Mike Sostarich ne hotel zamenjati za svobodo v Stalinovi deželi.

Mnogo jih je v sedanjih vrtilnicah padlo v omotico in veliko je takih, ki skačejo iz tabora v tabor. Večinoma vsled pomanjkanja prepranja, ali vsled zasepljenosti, nekateri pa kjer jim več nese.

Vemo, da so Stalinovi agenti in pristaši mrzlično na delu, da odenejo njegovo pobotanje in pakt s Hitlerjem, razdelitev poljske republike in napad na Finsko in ovčja oblačila in v deviško kribo. Pritejajo shode pod gesli raznih volj, dobro in zavestnih, nekateri pa kjer jim več nese.

Vemo, da so Stalinovi agenti in pristaši mrzlično na delu, da odenejo njegovo pobotanje in pakt s Hitlerjem, razdelitev poljske republike in napad na Finsko in ovčja oblačila in v deviško kribo. Pritejajo shode pod gesli raznih volj, dobro in zavestnih, nekateri pa kjer jim več nese.

Ethin Kristan lahko tako piše, ker je prepričan socialist in ve, kaj je socializem. Ampak omenjeni trije in drugi njih slični niso: danes so lahko bodisi republikanci, jutri demokrati; za borbo proti španški republike (Trunk) in leta pozneje za boj v prid Stalinovega imperializma; za opravitev zločinov, če jih uganja v prid Hitlerju, Stalini, in proti njim, če jih uganja Hitler na svojo roko; tako tudi vidimo, da lahko bivši svobodomislici postanejo preko noči verni, in bivši komunisti pa največji protivniki "komunizma" (slučaji pred Diesovom komisijo in zdaj na obravnavi proti Browderju).

Toda kaj je Stalini storil za Poljake, ki so drugi največji slovenski narod? In ali kaj storiti v obrambo zatiranih, pregnanih Čehov, ki so tudi slovenski narod? Mar je izvršil napad na Finsko iz ljubezni do Slovencev?

Nekoč so se komunisti v svoji "nezmotljivosti" ponašali, da pripadajo stranki mednarodnega delavstva. V mednarodnosti so skušali nadkričiti celo socialistične in klicali v enotnost brez razlike na polt in narodnost.

Sedaj pa so pripravljeni udariti po vsakem narodu, neglede na polt, ako se vladata v Kremetu odločijo za nasilno zavzetje.

Papige v novi komunistični propagandi udarajo po vsakemu, ki obsoja napad, katerega je odredil Stalini na finsko republiko. Proglašajo za zločinca vsakega, ki se ogreva za pomoc finskemu narodu. Ako pa bi bil napadel Finsko kdo drugi — brez Stalinove odobritve, bi komunisti nedvomno zagnali

krik, "pomagajmo Fincem v borbi za njihovo svobodo"! Pri tem bi seveda za Fince tudi pridno kolektali, oziroma za sebe. Ampak Stalinovo vojno nad Finci je tem papigam "sveta vojna", kakor so bile "svete" vojne raznih papežev.

Komunistom pred 23. avgustom minalo leto ni moglo priti v glavo, da Hitlerjem ni zlo, in da je Hitler v resnici "dobrotnik človeštva", Francozi in Angleži pa največji lopovi. Sele Stalini jim je moral s svojim podpisom v Kremlju osvetiliti um in jim dokazati, da je borba proti fašizmu in Hitlerjevi agresivnosti nekomunistična, namesto nje pa jim je bilo ukazano boriti se v pomoč Hitlerju proti Angliji, Franciji in Rooseveltovi administraciji v tej deželi. Vse papige so razumele tisti podpis na paketu z Nemčijo in se vrgle preko noči po novi liniji.

RAZLIKE MED VOJNO NA ZAPADU IN NA RUSKO-FINSKI MEJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

cna prej na kolenih kakor pa Anglia in Francija.

Nemški manevri

Vrhovno povejstvo tretjega rajha to razume, zato računa na možnosti, s katerimi bi mogla Franciji in Angliji priti druge do živega in ju prisiliti v porazni mir. Ako se spet loti Belgije, kot v prejšnji vojni, in vrh tega še Nizozemske, in če ju bi bilo mogoče osvojiti tako hitro kakor je Poljsko, bi si Nemčija strategično pozicijo posebno proti Angliji silovito izboljšala. Ampak tu je vse polno "če" in "ako". Nemčija se postavlja tudi z najboljšim vojnim letalstvom na svetu. Nenavorno lahko poruši z njim Londona in Pariza. Toda aeroplane imata tudi Francija in Anglia, ki ji bi vrnili z rušenjem Hamburga, Berlina, Bremera in drugih nemških mest.

Situacija na finski fronti

Cisto nekaj drugega je počaj na Finsku. Ako bi bila Finska dovolj močna v zračni floti, bi si Rusija ne upala napadati finskih mest iz zraka, ker bi ji Finci vračali z napadi na Leningrad in morda bi njihova letala dosegla tudi Moskvo. Tako pa ima Rusija na Finsku v vojni z letali prvenstvo in se ga v polni meri poslužuje. V vojni na suhem pa je uknila.

Samuel N. Harper, profesor ruščine v češki univerzi, ki je bil v Rusiji večkrat pred prejšnjo in med svetovno vojno, daje leta 1917 v času boljševske revolucije, in večkrat pozneje, pravi, da ruska vlada resnega odpora Fincev ni pričakovala. To trdijo tudi mnogi drugi poznavalci.

Neurešenočno pričakovanje

Ko se je vlada v Moskvi začela dobiti Finsko pod svoj direkti vpliv in dobiti njene strategične luke in otoke zase, je to sporočila finski vladi, vedno v naprej, da ne bo sprejala boga. Zato je imela pripravljeno že svojo finsko vlado izmed komunistov v Rusiji, izdala je proglašenje na finskih ljudstvu, da naj pomete z bankirji, bogatimi posestniki in izkorisčevalci sploh, oblubila je kmetom na Finsku več zemlje, oprostitev davkov, delavcem plačane počitnice in jim nasula še mnogo drugih obljub. S tem je bilo finski ljudstvo obveščeno, da ga čaka pod Rusijo boljša doba, nova (komunistična) finska vlada, ki jo je Rusija poslala poslovati na finskih mestih, pa je sovjetsko armo "povabilo" na Finsko na prijateljski obisk in na pomoč proti finskim "belogradistom".

Toda eduno — finsko ljudstvo ni sprejelo ruske armade kot osvoboditeljico, nego kot osvojevalko njegove dežele in se je uprla.

Presenetljiv odpor

Finci so v odporu proti ruski armadi pokazali, da so dobr

Spomin na paviljon Sovjetske Rusije na newyorški razstavi

Cementarne v Jugoslaviji

Jugoslavija potrebuje dobrin cest, ako si hoče razviti turistično, toda namesto da bi rabila svoj cement doma, ga izvaja v Italijo, Ogrsko in druge kraje. Lani je obratovalo v vsi državi 14 cementaren, ki lahko izdelajo na leto 1,600,000 ton cementa, a izdelale so ga predlanskem samo 541,000 ton in približno toliko leta 1939, torej samo 29 odstotkov kapacitete. Izvaja ga nad 200,000 ton na leto. Vreča cementa stane v Jugoslaviji din. 50 (približno dolar), a v inozemstvo ga prodaja po din. 15 do 20. Kartel se izgovarja, da ga lahko prodaja Italiji poceni radi nizkih prevoznih stroškov, dočim so cementarne od južnih delov države daleč in vsled tega tudi prevzeli stroški cementa jako visoki.

Ste Ameriški družinski koledar že naročili?**"Nada" vabi na zabavo, ki bo v soboto 27. januarja**

Chicago. — Zelo radi bi verjeli tistim časopisom, ki trdijo, da so se razmere zelo izboljšale, ampak le premogni vemo, da so še zmerom za veliko delavec jake slabe. Ampak zavabe naši kot drugi ljudje prirejajo v dobrih kot v slabih časih. Tako tudi žensko društvo Nada št. 102 SNPJ, ki priredi veselico v dvorani SNPJ v soboto 27. januarja. Plesna in prosta zabava bo v obeh dvorana. V gornji bo igral Rudmanov orkester in v spodnji pa Pucljev trio. Torej bo veselo, dali bo to "hard time party".

Nada je do letos priredila vselej v pričetku leta maškaradno veselico. Bile so znane ne samo vsled zavabe, ki jo je društvo nudilo posetnikom, nego tudi vsled obilice lepih nagrad, ki so bile razdane izbranim maskam.

Tudi na tej prireditvi ne bo brez njih. Dobe jih oni, ki pridejo v soboto na našo veselico nazivu "hard time party" najprimernejše oblečeni.

Dve nagradi pa bosta oddani v gotovini kot vhoden dobitek. Ne stanejo ničesar kot navadno vstopino, ki je v predprodaji 30c.

Torej na svidenje v soboto 27. januarja v dvorani SNPJ. Članica.

Ste Ameriški družinski koledar že naročili?

TISKOVNI FOND PROLETARCA

I. IZKAZ.

La Salle, Ill. Anton Udovich \$1.15; Leo Zevnik \$1; Joe Jurjev 25c, skupaj \$2.40. (Poslat Anton Udovich.)

Chicago, Ill. Frank Podlipce 60c; M. S. 50c; John Gornik 30c, skupaj \$1.40.

Little Falls, N. Y. Frank Gregorin \$1.09.

Waukegan, Ill. Lojza Ogrin \$1; po 50c: Frank Mihevc, Jack Meseč, Mike Miller, Andrew Možek in John Mahnich; Mary Koncan 30c; po 25c: Helen Jereb, Paul Peklaj, Marion Kerzic, Pepi Podboy, Mary Babnik, A. Mahnich, Thomas Troha, Antonia Bezek, in Marion Spacan, skupaj \$6.05. (Poslala Anna Mahnich in M. Judnich.)

So. Fork, Pa. Jacob Rupert 25c.

Bellaire, O. Fed. SNPJ za vzhodni Ohio \$2.00.

Moon Run, Pa. Po 50c: Anton Petrovič in Jacob Ambrožič; po 25c: John Petrovič, Frank Aubel, H. Knese, Lucas Butya, Val. Yoger, Michael Klopčič, Henry Kness, Frank Ambrožič, Urban Olivani, Anton Nagode, Frank Bogataj, Frank Ambrožič, Jakob Mahovine in Frank Petrovič; po 15c: Rudy Prezelj, A. Pintar, W. Koritnik, Frank Škerl; po 10c: V. Butya, Jacob Tomec, Martin Robek, Henry A. Arch, P. DeButts, Frank Maček, Stefan Arch, John Seisen, Anthony Butya, skupaj \$6.00. (Nabral Anton Petrovič.)

Cleveland, O. Jos. F. Durn \$1; po 25c: A. Brencič, Milan Medvešek, Ivan Jontec, Tone Skapin in Anton Jankovič, skupaj \$2.25. (Poslat Joseph Durn.)

Detroit, Mich. John Krausz \$1.90.

Allquippa, Pa. Geo. Smrekar 50c.

Strabane, Pa. Nabranbo v veseli družbi po seji dram. kluba "Sofa" \$2.20.

Willow Springs, Ill. John Stečinar \$1.00.

Cleveland, O. Klub št. 49 JSZ \$20;

Neimenovani 25c, skupaj \$2.25.

Milwaukee, Wis. Frank Juvan 50c;

po 25c: Chas. Chuck, Frank Medved,

Frank Kolentz in Joe Natlačen, sku-

paj \$1.50. (Poslala Kristina Podvarovska.)

Skupaj v tem izkazu \$47.89.

Pivo, smotke in batine delavcem za glasove

Created Butte, Colo. — Pred 35 leti, ko sem postal državjan, je bilo v naši naselbini in menda tudi v drugih v običajih, da so pred volitvami prihajali med nas superintendenti in bossi ter "tretali". Kjer je bilo veliko boardarjev, so dali kar za cel sodček piva in če treba tudi za dva ali tri. Cigar nam tudi ni manjkalo. Nagovarjali so nas zmerom le za republikansko stranko. K nam takrat delavski liti še niso prihajali. Tuječ, ki bi prišel k nam, pa si bi misli, kako dobro je tukaj za delavce, ko se delodajalcilko brigajo zanje, da jim kupujejo pijačo in smotke, jim se gajo prijazno v roke in tapljam po ramu.

Do zdaj sem zmerom glasoval za delavsko kandidaturo, same ako so bili na glasovnici. In je škoda, ker ne delajo to vsi delavci.

Lansko pomlad je bila blizu Denverja večja stavka. Družba jo je hotela zadužiti, nastalo je nekaj spoprijemov in coloradski govor je poslal vojaštvu nad delavce, da poskrbe za red in mir. Vsakemu delavcu, ki je volil zanj, bi moral biti žal, da je to storil.

I letos imamo spet volitve. Ali bodo delavci spet glasovali le za demokrate in republikance? Marsikdo pravi "Čemu naj volim za koga drugega? Vrgel bi s tem le svoj glas proč." Ampak boljše ga je zavreči kot pa glasovati za takega, ki pošilja vojaštvu nad delavstvo.

Pozdrav, in Proletarju mnogo uspeha v tem letu.

John Šukle.

Italijanski kapital na Balkanu

Italijanski kapital je bil v zadnjem desetletju najbolj zainteresiran v Bolgarijo, Albaniju in Jugoslavijo. V Bolgariji znašajo italijanske vložbe 12 odstotkov od celokupnega vnašnjega kapitala, francoski, ki je bil v njih včasih na prvem mestu, bil v njih včasih na prvem mestu, pa zdaj le 11%.

Italijanski kapital v Jugoslaviji znaša okrog 12 milijonov dolarjev, veliko večji pa je francoski in angleški, pa tudi nemški je že znaten.

Napori v kongresu za odpravo "socialističnih" poskusov, ker 'ugonabljaljo' davkoplačevalce

(Nadaljevanje s 1. strani.)

to ne šele letos, ali lani, ampak že od davna. Čestokrat je pojavil Eugene V. Debs na shodih in v člankih poudarjal, kako zelo svetohilsko zavijajo buržavzni in kapitalistični reformatorji oči proti nebu, ko krice o korumpirancih na unijihskih vodstvih, toda molče po grob, kadar bi bilo treba pomagati poštenjakom socialistom, ki so prišli v odbore in bili izbrisani ven z združenimi močmi kapitalistične sile, v kateri so se v take namene zedinili vsi sovražniki resničnega delavskega gibanja.

Green odgovarja na očitke

Napade na raketirje v odborih lokalnih in "mednarodnih" unij AFL v ameriškem dnevnem časopisu je vzel "na znamje" v svojem govoru 20. januarja v St. Louisu tudi William Green, predsednik AFL, ki je izvajal, da je članstvo unij posnetno, in to je resnica. Ampak članstvo je čestokrat tudi brezbrinjno in glavni odbor miže gleda, kako se tu in tam špirijo na vrhu organizacije najslabši karakteri, katerih se je v volitvah v uniji nemogoče iznenaditi. Potrebno je, da pride preporod tudi v tem oziru.

Cleveland, O. — Picnik v korist Proletarca v nedeljo 30. junija na Keglino vrtu v Willow Springs.

Strabane, Pa. — Konferenca klubov JSZ in društva Prosvetne matice v nedeljo 30. junija v dvorani društva št. 138 SNPJ.

Strabane, Pa. — Konferenca klubov JSZ in Prosvetne matice v nedeljo 27. junija v dvorani društva št. 138 SNPJ.

Primerjava na očitke

Napade na raketirje v odborih lokalnih in "mednarodnih" unij AFL v ameriškem dnevnem časopisu je vzel "na znamje" v svojem govoru 20. januarja v St. Louisu tudi William Green, predsednik AFL, ki je izvajal, da je članstvo unij posnetno, in to je resnica. Ampak članstvo je čestokrat tudi brezbrinjno in glavni odbor miže gleda, kako se tu in tam špirijo na vrhu organizacije najslabši karakteri, katerih se je v volitvah v uniji nemogoče iznenaditi. Potrebno je, da pride preporod tudi v tem oziru.

Cleveland, O. — Picnik v korist

Proletarca v nedeljo 30. junija na Keglino vrtu v Willow Springs.

Strabane, Pa. — Konferenca klubov JSZ in društva Prosvetne matice v nedeljo 30. junija v dvorani društva št. 138 SNPJ.

Strabane, Pa. — Konferenca klubov JSZ in Prosvetne matice v nedeljo 27. junija v dvorani društva št. 138 SNPJ.

Primerjava na očitke

Napade na raketirje v odborih lokalnih in "mednarodnih" unij AFL v ameriškem dnevnem časopisu je vzel "na znamje" v svojem govoru 20. januarja v St. Louisu tudi William Green, predsednik AFL, ki je izvajal, da je članstvo unij posnetno, in to je resnica. Ampak članstvo je čestokrat tudi brezbrinjno in glavni odbor miže gleda, kako se tu in tam špirijo na vrhu organizacije najslabši karakteri, katerih se je v volitvah v uniji nemogoče iznenaditi. Potrebno je, da pride preporod tudi v tem oziru.

Cleveland, O. — Picnik v korist

Proletarca v nedeljo 30. junija na Keglino vrtu v Willow Springs.

Strabane, Pa. — Konferenca klubov JSZ in društva Prosvetne matice v nedeljo 30. junija v dvorani društva št. 138 SNPJ.

Primerjava na očitke

Napade na raketirje v odborih lokalnih in "mednarodnih" unij AFL v ameriškem dnevnem časopisu je vzel "na znamje" v svojem govoru 20. januarja v St. Louisu tudi William Green, predsednik AFL, ki je izvajal, da je članstvo unij posnetno, in to je resnica. Ampak članstvo je čestokrat tudi brezbrinjno in glavni odbor miže gleda, kako se tu in tam špirijo na vrhu organizacije najslabši karakteri, katerih se je v volitvah v uniji nemogoče iznenaditi. Potrebno je, da pride preporod tudi v tem oziru.

Cleveland, O. — Picnik v korist

Proletarca v nedeljo 30. junija na Keglino vrtu v Willow Springs.

Strabane, Pa. — Konferenca klubov JSZ in društva Prosvetne matice v nedeljo 30. junija v dvorani društva št. 138 SNPJ.

Primerjava na očitke

Napade na raketirje v odborih lokalnih in "mednarodnih" unij AFL v ameriškem dnevnem časopisu je vzel "na znamje" v svojem govoru 20. januarja v St. Louisu tudi William Green, predsednik AFL, ki je izvajal, da je članstvo unij posnetno, in to je resnica. Ampak članstvo je čestokrat tudi brezbrinjno in glavni odbor miže gleda, kako se tu in tam špirijo na vrhu organizacije najslabši karakteri, katerih se je

PROLETAREC

CHICAGO, ILL., January 24, 1940.

REVIEWING OUR 1939 ACTIVITIES

Once each year comes that time when we take the past year in retrospect, glancing hurriedly at the various activities throughout the twelve months which have just come to a close.

First on the list, we recall "Sava's" Hard Time Party, on Feb. 25th, a merry, gay, and colorful affair at which every one enjoyed himself. This was followed by the "Venus" presentation, a dramatic play enacted by Detroit players of "Kamnolom fame." About this time, too, the JSF Educational Bureau was touring Joseph Oven through Pennsylvania and Ohio.

May is usually one of our busiest months, for it is then our May Herald is published and in process of distribution. Educational Bureau literature, distributed yearly to affiliated organizations, was mailed in this month. "Sava's" concert was given on the 20th and on the 28th the Educational Bureau Ill.-Wis. district conference met in Chicago.

July 4th saw one of the most successful picnic of the summer as well as one of the first—the Proletarec Picnic, at Kegel's Grove in Willow Springs. A large turnout of comrades and friends along with fine summer weather made this a jolly affair which netted a substantial sum for our sustaining fund.

Kohal's picnic grounds in Clarendon Hills was the scene of "Sava's" basket picnic on August 27. Here, too, reports were that the whole chorus and their friends enjoy a perfect day in the country.

In August, on the 25th to be exact, we recall that Joseph Martinek addressed the meeting of Branch No. 1 on the crisis through which the Czech people suffered.

In the very beginning of September, SNPJ members from many sections of the country congregated at the Slovene Labor Center, adding life aplenty to the general routine, and, incidentally, rendering it quite impossible for your editors to get down to serious work. The occasion was the SNPJ Day in La Salle, Illinois.

The highlight of October was again a dramatic presentation, this by the dramatic group of Branch No. 1 JSF. "Zenitev" went over big with its Chicago audience and was staged a second time at the JSF Conference in Waukegan on Nov. 19. The end of November further saw appear, ready for sale and distribution, the 1940 edition of the American Family Almanac.

"Sava's" fall concert was given on November 26, featuring the operetta "Picnicking in the Forest," and a well known out-of-town soloist.

On December 18th, members of Branch No. 1 made merry at the social after the regular Branch meeting, this being a sort of wind up of the last month of the year. December 9th—no, we won't forget that—for on that day the Slovene Center Social Club had its "domaća zabava" at the Center. The Center was a lively scene that evening, jammed with a large turnout of members.

On New Year's eve, the last affair of 1939, our comrades and friends ushered in the new year and sent off the old with a gay party in the SNPJ hall. New Year's eve parties, at which our Branch members meet with their friends for a good time, are an established custom with the Branch, dating back a good many years.

With this short review we have covered the main events of the year; the activities which have taken most of our spare time, but have brought in the necessary income which makes existence of these various organizations possible.

NEWS AND COMMENTS

By Louise B. Jersey

Stephen Foster, the American Songwriter

stories behind every song he wrote. One needs but only observe the words of his songs to understand this.

Deportation of Harry Bridges Dropped

The west coast CIO leader, Harry Bridges' deportation was dismissed by Secretary of Labor, Frances Perkins, on the basis that his connection with the Communist party was not established.

In 1938, Bridges was charged with being affiliated with an organization advocating over-throwing the government by force, and at that time, a deportation warrant was issued against him. Even though the findings submitted by James M. Landis, who acted as special trial examiner in the case, were approved by Miss Perkins, in her decision she said:

"There was a conflict of testimony between several of the government witnesses and the witnesses offered by the defense."

Bridges was found "energetically radical" by Landis, "but," he said, "evidence did not show the methods Bridges sought to employ other than what the democratic constitutional government permits."

Complaints against Bridges were first made to the Labor Department during the dock workers strike of 1934. However, no evidence at the time at an inquiry upon which the department could proceed was secured.

In 1935 the San Francisco police and the immigration service made another inquiry into Bridges' status. In 1937 the department received four affidavits charging that he was a member of the Communist party, while Bridges himself declared, under oath, that he was not.

Harry Bridges came to the U. S. in 1920 from Australia. Perhaps the most irritating thing about him is that he has not yet become a naturalized citizen. For this reason, I believe there is a great deal of criticism leveled against James M. Landis and Frances Perkins for not acting favorably on the deportation charges.

Enlarge the scope of your knowledge; broaden your outlook upon life—READ

Cradle of Life \$2.50
Dynamite 2.00
Grandsons 2.50
My America 3.75

Order NOW from

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois.

JSF Junior Guild Notes

CHICAGO.—Now that the winter is here and there is a lot of skating and snow-balling, many JSF Junior Guild members are finding it hard to attend our meetings. We must keep up the attendance if we want our club to be in good standing. Even though it is difficult to find time to attend, I am sure that one night a month is not asking too much.

At our last meeting we were asked by comrade Joseph Drasler to participate in the March 3rd program commemorating the 35th anniversary of Proletarec. I am sure every one would like to take part in whatever we select, but we can not accept the invitation unless every one attends regularly our meetings and rehearsals.

I am hoping to see a 100 per cent attendance at our next meeting. Please don't disappoint us. It will be held on February 2nd at the Slovene Labor Center.

Let's see you all there,

Frances Saitz.

BRANCH No. 1 MEETING

CHICAGO.—Members of Branch No. 1 JSF, are hereby notified of the regular monthly meeting, Friday evening Jan 26 at the Slovene Labor Center.

Further discussion of plans for the 35th anniversary celebration of PROLETAREC, in March, requiring, for successful fulfillment, the cooperative group thought and activity of us all, will be on the agenda. Therefore, every member should be present.

HARD TIME PARTY'

CHICAGO.—This Saturday, Jan. 27, you will have the opportunity to wear the oddest rig you can get up and still be in style at "Nada's" hard time party at the SNPJ Hall.

"Nada" is a ladies' lodge of the SNPJ, with an indisputable reputation for sponsoring the very best of masquerade parties. We can say with a great deal of assurance that they will live up to their reputation Saturday.

Come out and join the fun with them. Admission is only 35c. Ray Rudman will play.

35TH ANNIVERSARY OF PROLETAREC

CHICAGO.—Plans are well underway and much of the program definitely charted for the 35th Anniversary celebration of Proletarec on March third.

The fact that very few labor papers have ever lived through 35 years of continuous publication makes this an occasion which should be properly commemorated.

The two main speakers on this honorable occasion will be Ethel Kristan, who was once editor of Proletarec, and Professor Maynard C. Krueger, member of the National Executive Committee of the Socialist Party.

Tickets have been distributed among members of Branch No. 1, and it is the duty of every member from now on until March 3rd to sell them to all your friends; get them into circulation and advertise this affair.

BORAH DEAD

Senator William E. Borah, the Lion of Idaho and the dean of the United States Senate, died on Jan. 19, in Washington at the age of 73. A cerebral hemorrhage, the result of a fall, caused his death.

Borah was first elected to the United States Senate in January 1907. Thus he has served 33 years, a longer continuous service than any present member of the Senate.

Known for his outstanding oratorical ability and leadership, and his devotion to progressive causes, he ranked as the outstanding constitutional lawyer in the Senate, and achieved world fame for his interest in foreign affairs.

Fiftieth Anniversary of UMW of America

Opening of the thirty-sixth Constitutional Convention of the United Mine Workers of America in Columbus, Ohio, starting January 23, which it is expected over 2,000 delegates will attend, will also mark the beginning of the official celebration of the Union's Golden Anniversary.

The United Mine Workers Journal, official organ of the Union, in reporting the event states:

"We celebrate our Golden Anniversary at a time when our Union is at the very peak of its power, prestige and influence, and in the strongest position numerically and financially. With our membership roll over the 600,000 mark, we have practically 100 per cent of the nation's coal mine workers in our organization."

Uruguay produced 56,885,932 kilograms of wool this year, an increase of 7.8 per cent from last year's production and eight per cent more than the average for the last four years.

SOCIALIST PARTY PLANS FOR 1940 POLITICAL ACTION

Plans for a series of vigorous national campaigns centering around issues of deep concern to the American masses such as unemployment and militarism—drives which will drastically alter the nature of the Socialist Party's domestic propaganda and further reactivate the membership in preparation for the 1940 political campaign—were started at a meeting of the National Action Committee, Jan. 6.

From now on, until the plans are completed, the N. A. C. will meet regularly on alternate Saturdays with staff meetings on Saturdays when the N. A. C. is not in session.

Activities in connection with the national drives will be carefully considered in the light of the present resources of the party. They will be designed to provide an answer to those comrades who want something de-

sinite and practical to do, tasks suitable to the present personnel of the party and that will stimulate it—not high-flown schemes which cannot be realized and tend only to exhaust the membership to no purpose.

Clement on Future Work

On the subject of what might be termed a "Four Months Plan" for the party—to span the interval before the 1940 national convention—Travers Clement, national secretary, said:

"We have talked a lot about revaluation in our movement and have carried on considerable work on this in theoretical fields. It is high time, however, that there was a general overhauling of our propaganda and that party theory found expression in concrete activities."

GIVE A MAN A JOB'

WORKERS' PAMPHLET ON WAGE-HOUR LAW READY FOR MASS DISTRIBUTION

A new, short, but comprehensive information pamphlet on the Fair Labor Standard Act, entitled "Workers—How the Wage-Hour Law Affects You," is just off the press and ready for immediate distribution, the Wage and Hour Division, U. S. Department of Labor, announces.

The pamphlet is only fourteen pages long and is small enough to be slipped easily into an inside coat pocket or enclosed in a business size envelope.

We are suspicious of what that purpose is. However, might we suggest that it is a carefully calculated scheme to imbue next fall's voters with the idea that

1. It is possible to end unemployment by private employment, and—
2. The American people will do well to turn against New Dealism and trust themselves once more to the Republicans and their big-business bosses.

We shall not be surprised if, sometime near the first of next October, the slogan of labor's exploiters is, "We can employ you if the government stops interfering in our business."

Nor, to be perfectly candid, shall we be astounded if the workers of the nation fall—as did the workers of Pennsylvania in 1938—for billboard appeals to "Vote, Republican and Get a Real Job."

The present give-a-job campaign may prove to be nothing more than the groundwork for what is to follow when the time comes to again corral the votes of the American people.

First develop a hope within the workers' breast. Then cash in on appropriate slogans at the polls. It's been done before. And when the people stop falling for bunk and ballyhoo, well, then—they'll end unemployment in the only way it can be ended: by using their political power to socialize industry and end the private profit racket.

Reading (Pa.) Labor Advocate.

MUST ISSUE RECEIPTS

Employers henceforth must give workers receipts for all money deducted from their pay checks for federal old age insurance, the Social Security Board announced recently.

The move is in line with demands by organized labor from the time the Social Security Act was first passed.

NEWSPAPER GUILD'S NEW PRESIDENT

Kenneth Crawford, Washington correspondent for the New York Post and the Nation magazine, has been elected to succeed the late Heywood Broun as president of the American Newspaper Guild.

In a statement issued after his election became certain, Crawford pointed out that "Heywood Broun's place in the Newspaper Guild cannot be filled. I accept the nomination fully realizing that his shoes were too big for any of us, certainly for me."

A portable unit that includes an automatic developer has been invented to make photographic copies of book pages, documents and other objects without removal from their owners' possession.

BOTH SURPRISED

THE IMMIGRANT PROBLEM

Summary of a Lecture by Louis Adamic

(Continued from last week.)

We have here now 12,000,000 immigrants and between 30 and 35 million American-born children of immigrants who are designated in the Census as "native of foreign white stock." And we have, perhaps, 10 or 15 million grandchildren of immigrants who are not distinguished in the Census. This constitutes about half of the white population. Most of this half is non-Anglo-Saxon; over half of it, non-Protestant.

Together, old-stock and new-stock elements manage to produce a stream of prejudice that runs through our cultural atmosphere and touches most phases of the country's life; and, in turn, produces, much inner chaos, which plays havoc with individual character, which makes people insecure and puts them on the defensive, which inhibits and kills ambition and talent and the inclination to participate in things.

In fairness, again, let me say that amidst all the snobberies and related attitudes there is also much friendliness, or would-be friendliness, on the part of the old-stock and new Americans, one toward the other. On a rough estimate, I should say, from what I am able to discern from my current study, that 60 or even 70 per cent of old-stock Americans incline to be friendly on the whole, although much of that friendliness, unhappily, is spoiled in part by the tendency to be condescending and patronizing. And, also on a rough estimate, I should say that about half of the people in the newer groups are not actively prejudiced . . . I might say, too, that much of the prejudice is a superficial business, not personal, just sort of general, unfortunate and stupid.

I am not blaming nor excusing anyone here; the villains in this game of prejudice are also its victims. I find, for instance, that prejudice, essentially, is worse on the prejudiced than on their targets; it turns the former into objectionable people, robbing them of humanity and spiritual health.

My point is that we have entirely too much prejudice, that it is growing, and that that is bad for America.

The cleavages among the various groups are deepening; groups are pulling apart, into various corners, away from one another. This is true of the old-stock element as well as the new group . . . I know personally, or I correspond with, hundreds of old-stock people, particularly in the East, but also elsewhere, who may be representative of millions, and who are uneasy because their cities, as they say, are full of "these foreigners"; and who feel the country is going to the dogs, in part, because of that. A feeling is creeping on them that this is no longer their country, no longer America, Anglo-Saxon America; and they confess they are beginning to feel like aliens here. So they are withdrawing; their attitudes are getting rigid . . . and they hold onto their money if they have any, and they blame "these foreigners" if they haven't any. They are becoming unhooked from the country's expansive and creative impulses, from the American Dream; and are being drawn into the fear—and confusion-made trends to contract, to narrow down, to grow anemic, and reactionary.

And this, by and large, is true, too, of the new groups. As I say, they are withdrawing into themselves, into ethnocentric sections, into national or group pride and egoism. This is true of immigrants and, increasingly, also of their American-born sons and daughters . . . There are, of course, numerous exceptions; generally, however, the new groups (especially those of the east- and south-European and Near Eastern backgrounds, and of the German background just now) have no firm sense of what psychiatrists call belongingness, which is considered necessary for a full, balanced development of character and personality, and for one's effectiveness in a creative way within a culture.

Anti-Semitism has increased; we all know that—with the result that the tendency among the Jews in many parts of the country is to suppress their talents and ambitions, and to draw more or less apart from the main streams of American life . . . To a lesser extent, in milder forms, the same is true of many other new groups.

My impression is that, in this game of prejudice, the most consequential are the attitudes of the old-stock people because they are the dominant group and whatever they do is more important, it seems, than what is done by the newer people . . . Such words as "alien" and "foreigner" are flung about all too carelessly, with all too much derision. Many people, when they say "alien," mean not only the alien, but also the naturalized immigrant; and often not only him, but also his American-born son or daughter if his or her name happens to sound "foreign."